

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní JUDr. Jarmilou Ďáskovou v právní věci žalobce **L.K.**, bytem zastoupeného Mgr. Martou Ptáčkovou, advokátkou se sídlem 602 00 Brno, Moravské nám. č. 15, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o přeplatek na vdovském důchodu, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 21.5.2012, č.j.

t a k t o :

I. Žaloba se zamítá.

II. Žádnému z účastníků se nepřiznává náhrada nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Napadeným rozhodnutím žalované ze dne 21.5.2012, č.j. byly zamítnuty námitky žalobce podané do rozhodnutí žalované č. II. č.j. ze dne 8.2.2012 a toto rozhodnutí bylo potvrzeno. Rozhodnutím č. II. výše uvedené spisové značky žalovaná uložila žalobci povinnost vrátit přeplatek na vdoveckém důchodu za dobu od 12.5.2008 do 11.9.2011 v částce 247.766,-Kč podle § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. Proti tomuto rozhodnutí žalobce podal dne 19.3.2012 námitky, kde uvedl, že v období od 12.5.2008 do 11.9.2011 jako její otec a jediný žijící rodič zajišťoval výchovu nezletilé dcery a její výživu i v předmětném období i když se prarodiče jeho dcery E. na její výchově podíleli významnou měrou. Vzhledem k tomu, že je jako jediný rodič nositelem všech rodičovských práv a povinností vyplývajících z rodičovské zodpovědnosti a tyto nebyly nijak omezeny a ani jich nebyl zbaven, byl zákonným zástupcem dcery E. a pečoval o ni dle svých objektivních možností, proto mu vdovecký důchod v uvedeném období náležel. S odvoláním na rozsudek Okresního soudu Brno – venkov ze dne 18.1.2010 jasně vyplývá, že prarodiče dcery E. o ni pečovali již před úmrtím matky a také po jejím úmrtí, neboť v této části odůvodnění rozsudku soud pouze cituje tvrzení prarodičů, se kterým se účastník řízení ovšem neztotožňuje. Dcera žalobce E.K. byla pravomocně svěřena do společné péče prarodičů rozsudkem Okresního

soudu Brno – venkov ze dne 18.1.2010, č.j. P 143/2007 – 87 31P a Nc 262/2009, který ve výrocích I. a II. nabyt právní moci už v březnu 2010. Ve výrocích III. a IV. dosud právní moci nenabyl. Minimálně v období od 12.5.2008 do března 2010 pobíral žalobce dle svého názoru vdovecký důchod po právu.

Proti tomuto rozhodnutí žalované – do výroku II., žalobce podal dne 13.7.2012 žalobu a výrok II. považuje za nezákonný, neboť tím byl zkrácen ve svých právech. Žalobu v podstatě zdůvodnil obdobně jako námitky do napadeného rozhodnutí, tj. že před 1.12.2009 byl jediným žijícím rodičem nezletilé E. K. a nositelem rodičovské zodpovědnosti a v období od 12.5.2008 do 11.9.2011 zajišťoval její výchovu i výživu přestože dcera bydlela u jeho rodičů. Skutečnost, že na výživu dcery prarodičům nepřispíval, nebyla prokázána, naopak z rozsudku Okresního soudu Brno – venkov sp. zn. P 143/2007 byl prokázán opak. Rozsudek téhož soudu z 18.1.2010 téže spisové značky napadl ve výrocích IV. a V. odvoláním, o otázce případného dluhu na výživném pro nezletilou dceru E. nebylo dosud pravomocně rozhodnuto. Správní orgány neprováděly žádné další dokazování k otázce plnění jeho vyživovací povinnosti k nezletilé E. ale ani k otázce, zda o dceru pečoval či ne a pouze vyšly z odůvodnění v pořadí prvního rozsudku Okresního soudu Brno – venkov, které však není závazné a podle jeho názoru vychází ze zkreslených údajů uvedených prarodiči nezletilé E. Minimálně od 12.5.2008 do března 2010 pobíral vdovecký důchod po právu. Závěrem navrhl zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci žalované k dalšímu řízení s tím, aby mu byly žalovanou uhrazeny náklady řízení.

Žalovaná ve svém vyjádření ze dne 20.8.2012 uvedla, že rozhodnutím č. II. ze dne 8.2.2012 podle ust. § 118 a zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení uložila žalobci povinnost vrátit žalované přeplatek na vdoveckém důchodu ve výši 247.766,-Kč do 15-ti dnů od právní moci rozhodnutí.

Podle citovaného ustanovení zákona má plátce důchodu vůči příjemci důchodu nárok na vrácení, popřípadě náhradu nesprávně vyplacené částky, jestliže důchod byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, protože příjemce důchodu nesplnil některou jemu uloženou povinnost, přijal důchod nebo jeho část, ačkoli musel z okolností předpokládat, že byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, nebo vědomě jinak způsobil, že důchod nebo jeho část byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel. Podle odst. 3 pak nárok na vrácení popřípadě náhradu částek vyplacených neprávem nebo ve vyšší výši než náležely, zaniká uplynutím 5-ti let ode dne výplaty dávky.

Žalovaná se odvolala na odůvodnění napadeného rozhodnutí, kde se zabývala všemi námitkami a žalobci byly vysvětleny podmínky, za kterých má vdovec nárok na vdovecký důchod po uplynutí 1 roku od smrti manželky a zabývala se také námitkou, že soud pouze cituje tvrzení prarodičů o tom, že pečovali o nezletilou dceru E. K. již před smrtí matky dítěte a rozsudek proto není v této části závazný. Žalovaná tento názor žalobce nesdílí, protože jak již uvedla, soud z provedeného dokazování zjistil a vzal za prokázaný skutkový stav, že prarodiče vychovávají nezletilou E. dlouhodobě, několik let (cca 10 let), a v řízení bylo také dostatečně prokázáno, že po celou dobu bydlí nezletilá u svých prarodičů, kteří plnohodnotně

zajišťují její výchovu a výživu. Vzhledem k tomu, že předpokladem vzniku nároku na vdovecký důchod po uplynutí 1 roku od smrti manželky podle § 50 odst. 2 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., v platném znění je péče o nezaopatřené dítě, tj. faktický výkon této péče, není rozhodující, zda v té době byl vdovec zbaven rodičovské zodpovědnosti vůči své dceři či nikoliv.

Z uvedeného je zřejmé, že důchod byl žalobci v období od 12.5.2008 do 11.9.2011 vyplácen neprávem, protože příjemce důchodu nesplnil jemu uloženou povinnost, tj. povinnost stanovenou v § 50 odst. 1 zdp., tj. písemně ohlásit plátcí dávky do 8 dnů skutečnosti rozhodné pro trvání nároku na dávku – ohlásit, že nepečuje o nezaopatřené dítě, dceru E., žalovaná má podle § 118a zákona č. 582/1991 Sb., v takovém případě nárok na vrácení této částky. Žalovaná z hlediska posouzení této věci vycházela především z odůvodnění rozsudku Okresního soudu Brno – venkov č.j. P 143/2007 – 87, 31P a Nc 262/2009 ze dne 18.1.2010 ve věci péče o nezletilou E. K. a zde z provedení dokazování soud zjistil a vzal za prokázaný skutkový stav, že v současné době je nezletilá v péči svých prarodičů z otcovy strany, a to v dlouhodobé nepřetržité péči, kdy již od jejích 3 let věku se o ní prarodiče starají. Soud konstatoval, že v řízení bylo dostatečně prokázáno, že po celou dobu bydlí nezletilá dcera E. u svých prarodičů, kteří plnohodnotně zajišťují její výchovu a výživu. Tyto skutečnosti žalovaná nemohla pominout, proto je vzala jako listinný důkaz a rozhodla tak, jak v napadeném rozhodnutí bylo uvedeno. Vzhledem k výše uvedenému navrhla žalovaná, aby soud žalobu zamítl.

V řízení podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního s.ř.s. přezkoumává soud napadeného rozhodnutí správního orgánu v mezích žalobních bodů a z těch hledisek, které žalobce v podané žalobě uvede, přičemž vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době vydání napadeného rozhodnutí (§ 75 odst. 1 a 2 věta první s.ř.s.).

Soud u jednání provedl důkaz správním spisem žalované (dávkovým spisem žalobce, který je veden u žalované) a dále výpisem ze spisu Okresního soudu Brno – venkov sp. zn. P 143/2007. Z provedených důkazů bylo zjištěno, že žalobci byl přiznán vdovecký důchod od 18.4.2007 (tj. od data smrti jeho manželky) podle § 49 zákona č. 155/1995 Sb., v platném znění (dále jen zdp).

Podle § 50 odst. 1 zdp byl žalobci přiznán vdovecký důchod po dobu 1 roku od smrti manželky.

Podle § 50 odst. 2 a odst. 7 zdp má vdovec nárok na vdovecký důchod po uplynutí 1 roku od smrti manželky, jestliže za a) pečuje o nezaopatřené dítě. To, že pečuje o nezaopatřené nezletilé dítě uvedl do žádosti o vdovecký a sirotčí důchod ze dne 7.5.2007 a na základě toho byl přiznán žalobci vdovecký důchod.

Žalovaná po obdržení rozsudku Okresního soudu Brno – venkov ze dne 18. ledna 2010, č.j. P 143/2007 – 87 zjistila, že žalobce se o nezletilou dceru nestaral a z odůvodnění tohoto rozsudku bylo zjištěno, že k datu 18.1.2010 byla dcera žalobce v péči svých prarodičů z otcovy strany v dlouhodobé nepřetržité péči již od svých 3 let věku. Výše citovaným rozsudkem byla svěřena s účinností od 1.12.2009 do společné výchovy prarodičů L. K. a J. K. Tito po celou dobu se o svoji vnučku starali, zajišťovali její výchovu a výživu, přičemž otec na výživu dcery prarodičům nepřispíval. Z odůvodnění tohoto rozsudku vzala žalovaná za prokázáno, že žalobce o svou dceru E. dlouhodobě nepečoval a tato se celou dobu nacházela u svých prarodičů. Přesetřením spisové dokumentace bylo tak prokázáno, že žalobce po uplynutí 1 roku po smrti manželky již nesplňoval podmínky nároku na vdovecký důchod, neboť o nezaopatřené dítě nepečoval, zanikl mu od následujícího výplatního dne po uplynutí 1 roku od smrti manželky tj. dnem 11.5.2008 na vdovecký důchod nárok. Následně pak žalovaná vydala rozhodnutí ze dne 4.8.2011, č.j. 650 118/0180, kterým byl žalobci odňat vdovecký důchod od 12.9.2011 podle § 56 odst. 1 písm. a) zdp a následně napadeným rozhodnutím pak žalovaná rozhodla dne 8.2.2012 tak, že žalobci uložila povinnost vrátit přeplatek na vdoveckém důchodu za dobu od 12.5.2008 do 11.9.2011 v částce 247.766,-Kč podle § 118a odst. 1 zákona č.82/1991 Sb.

Soud si vyžádal spis Okresního soudu Brno – venkov P 143/2007, kde si učinil úřední záznam z tohoto spisu a z výpovědi dcery E. K. ze dne 28.12.2009 bylo zjištěno, že tato potvrdila, že od 3 let žije u dědečka a babičky. Zkusila žít u otce a tehdy ještě žijící matky, když začala chodit do školy, ale zhoršil se její zdravotní stav, tak se vrátila k prarodičům. Rodiče ji u prarodičů raději zanechali. I z dopisu žalobce ze dne 14.12.2009 bylo zjištěno, že ho mrzí, že se s dcerou prakticky nevidí a z celého obsahu vyplývá, že dcera E. žila prakticky od 3 roků u prarodičů a až rozsudkem soudu byla svěřena do jejich výchovy. Tuto skutečnost potvrzují i zprávy odboru sociálních věcí Městského úřadu Kuřim např. ze dne 12.1.2010 a otec u pohovoru u tohoto orgánu též uvedl, že dcera E. u prarodičů již několik let bydlí a tito mu neumožnili styk s dcerou a uvedl, že rodičům předává sirotčí důchod ve výši 5.000,-Kč. Výše sirotčího důchodu uváděna žalobcem se však nepotvrdila, neboť platil méně. Ze zprávy ošetřující lékařky MUDr. D. ze dne 12.1.2009 a 26.3.2007 bylo zjištěno, že prarodiče převzali péči o nezletilou vnučku již od roku 1999 a ze zprávy ošetřující lékařky ze dne 26.7.2010 bylo potvrzeno, že otce nezletilé E. nezná, nikdy s dcerou u lékařky nebyl a nezletilá dcera E., když má navštívit otce, nastávají u ní stresové situace, následkem nichž u ní nastávají zdravotní potíže – tachykardie, závratě, bolesti žaludku, dušnost atd. Ošetřující lékařka navrhla pozastavit kontakt otce s dcerou do doby stabilizace jejího stavu. Obdobné skutečnosti byly zjištěny ze zprávy Městského úřadu Kuřim ze dne 5.8.2010 a z usnesení OS Brno – venkov ze dne 9.8.2010, č.j. P 143/2007, kterým bylo vydáno předběžné opatření, kde byl vydán zákaz stýkat se s nezletilou dcerou K. k jejímu otci, dokud tato sama nevysloví souhlas.

Po zhodnocení výše uvedených skutečností dospěl soud k závěru, že žaloba důvodná není. Provedeným dokazováním byl zjištěn skutkový stav, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. Soud přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích žalobních bodů napadený výrok rozhodnutí podle § 75 odst. 1, 2 s.ř.s.

Z ust. § 50 odst. 2 má vdovec nárok na vdovecký důchod po uplynutí jednoho roku od smrti manželky z taxativně uvedených důvodů, kde pod písm. a) je stanoveno, jestliže pečuje o nezaopatřené dítě. Jak je výše uvedeno, ve spisu Okresního soudu Brno – venkov sp. zn. P143/2007 jednoznačně vyplývá, že žalobce v období, za které žalovaná požaduje vrátit přeplatek vdoveckého důchodu, se o nezletilou dceru nestaral, nepečoval o ni a naopak pobíral vdovský důchod včetně sirotčího důchodu nezletilé dcery E. a z obsahu soudního spisu OS Brno – venkov vyplývá, že ani celou výši sirotčího důchodu, který byl důchodem nezletilé dcery E. - této celou částku nevyplácel. Nepřispíval ani z vdoveckého důchodu, který byl vlastně přiznán z toho důvodu, že žalobce uváděl, že se stará a pečuje o nezletilou dceru když tato skutečnost nebyla pravdivá.

Ust. § 118a odst. 2 zákona čnr č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění sociálního zabezpečení ve spojení s ust. § 50 odst. 2 písm. a) zdp zakládá objektivní odpovědnost příjemce dávky vdoveckého důchodu vrátit ty přeplacené dávky, které mu nenáležely, tj. byly mu vyplaceny, ač pro výplatu těchto dávek nebyly splněny podmínky stanovené zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

Nejvyšší správní soud judikoval pod č.j. 6Ads 6/2005 – 61, že ust. § 118a v prvním odstavci zakládá nárok plátce důchodu na vrácení neprávem vyplacených částek, pokud se tak stalo v důsledku zavinění příjemce dávky. Z textace ust. § 118a odst. 1 citovaného zákona (nesplnění povinnosti, přijetí dávky, ačkoliv příjemce musel z okolnosti předpokládat, že dávka byla vyplacena neprávem, nebo jiné vědomé způsobení přeplatku) je zřejmé, že ke vzniku odpovědnosti podle odst. 1 je nutné zavinění, zde alespoň ve formě nevědomé nedbalosti.

V rozsudku NSS 3Ads 35/2010 – 54 je zdůrazněno, že schéma tohoto odpovědnostního vztahu je tvořeno alternativními skutkovými podmínkami, z nichž alespoň jedna musí být splněna pro vznik odpovědnosti za přeplatek na důchodu (tj. nesplnění uložené povinnosti, přijetí důchodu, či jeho části při vědomí jeho neoprávněného vyplacení, jiné vědomé způsobení vzniku přeplatku). Ačkoliv citované ustanovení výslovně neužívá pojem zavinění ani výslovně nehovoří o žádné z jeho forem (tj. úmyslu či nedbalosti), je z jeho jazykového a logicko – systematického výkladu jednoznačně patrné, že odpovědnost oprávněné osoby příjemce dávky je tzv. subjektivní odpovědnost. V daném případě se tedy jedná o odpovědnostní vztah, jehož prvky jsou jednak protiprávní jednání příjemce důchodu, spočívající v porušení některé z jeho zákonných povinností, za druhé škodlivý následek, za třetí kauzální nexus mezi jednáním příjemce důchodu a škodlivým následkem a za čtvrté zavinění jako psychický stav příjemce důchodu ke vzniku přeplatku. Z výkladu citovaného ust. 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., a jeho účelu vyplývá, že pro naplnění prvku zavinění postačí pouze zavinění nedbalostní, nikoliv v úmyslné formě (musel z okolností předpokládat). Určující v tomto případě je, že žalobce do své žádosti uvedl, že má v péči nezletilou dceru, ačkoliv věděl, že to neodpovídá skutečnosti, neboť tato byla v péči prarodičů, a to ve skutečné péči, jak vyplývá z výše provedených důkazů. Žalovaná proto nepochybila, pokud podle § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., předepsala vzniklý přeplatek jeho příjemci – žalobci jelikož přijímal vdovecký důchod, ačkoli musel z okolností předpokládat, že mu bylo vyplaceno neprávem a tuto skutečnost žalované neoznámil, ač měl.

V projednávané věci proto soud neshledal pochybení ze strany žalovaného správního orgánu a rozhodl tak, jak je výše uvedeno. Vzhledem k tomu, že nebyly shledány v postupu žalovaného správního orgánu žádná pochybení, žalobu žalobce zamítl jako nedůvodnou podle § 78 odst. 7 s.ř.s.

Žalobce ve věci úspěch neměl, žalovaný správní orgán náklady řízení nepožadoval, soud proto rozhodl o nákladech řízení tak, že je žádnému z účastníků nepřiznal (§ 60 odst. 1 a 2 s.ř.s.).

P o u č e n í :

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno, ve dvojím vyhotovení. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 19.listopadu 2012

JUDr. Jarmila Ďásková, v. r.
samosoudkyně